

[Thestrup.]

om den højtærede minister. Jeg beder om tilladelse til at citere følgende:

„Samtidig hører man røster om, at der er opstået et unaturligt forhold mellem etagebyggeri og enfamilieshuse, og boligministeren har ladet sig forlyde med, at der bedømt efter indkomststatistikken ikke er brug for så mange enfamilieshuse. Ja, det er nu endog fastslået, at enfamilieshuse på over 130 m² er luksus. Jeg holder nu for, at de huse, der i dag opføres med billige statslån ude på landet, er større luksus; men således kan man jo se så forskelligt på det! Det anføres i øvrigt i denne forbindelse, at parcelbyggeriets forbrug af materialer og arbejdskraft er større end for etagebyggeriets vedkommende. Der er muligvis noget om dette, men de samme indvendinger kunne jo rettes mod en række af de moderniteter, der i dag indrettes i etagebyggeriet sammenlignet med tidligere.

I øvrigt må man ikke glemme, at et eventuelt merforbrug af arbejdskraft ved opførelsen af et parcelhus sikkert opvejes af et mindreforbrug ved den senere administration. Parcelhusejeren er både vicevært, gårdmand, administrator og i mange tilfælde også håndværker ved sin ejendom. De mange bygherrer, der i dag skaffer sig eget hus, kommer for størstedelen fra den befolkningsgruppe, hvorfra også det almennyttige byggeri får sine boligtagere — kort sagt, et bredt udsnit af befolkningen.

Hvis man nu må anerkende, at enfamilieshuset byder på bedre boligvilkår for familier, specielt med børn — og det må man vist — og store dele af befolkningen både kan og vil præstere den fornødne opsparing og betale de udgifter, der er forbundet med husets drift, så bør man naturligvis af al magt lette befolkningen i at nå dette mål. At tale om, at dette byggeri er ukontrolleret og dermed for dyrt i modsætning til det almennyttige byggeri, er uden mening. Man kan vist roligt regne med, at udgiften til det meste parcelbyggeri er blevet både vendt og drejet, inden den er accepteret og betalt ud af byherrens egen private lomme. Hvis man vil tale om ejendomsrettens demokratisering, er vel intet mere nær-

liggende end at tale om det netop i forbindelse med ejendomsretten til hjemmet.“

Må jeg herefter fremsætte et par bemærkninger om forholdet vedrørende det private byggeri foretaget af de små håndværksmestre. Det er efter min mening et stort spørgsmål, om dette byggeri i virkeligheden er så urationelt, som den højtærede minister synes at mene. Jeg er ikke modstander af rationalisering; vi må være positive over for alle moderne fremskridt, og det gælder selvfølgelig også inden for byggeriet. Men hvor meget er de fremskridt værd, som ikke selv formår at bane sig vej? Rationaliseringen inden for byggeriet bør ikke gennemføres ad restriktiv vej derved, at man giver det såkaldt rationelle byggeri — altså alt det byggeri, der udføres af de store firmaer — en faktisk monopolstilling på markedet. Hidtil har al stordrift dog i hvert fald skullet opfylde den betingelse, at den i åben konkurrence med hidtidig driftsform har skullet vise sin overlegenhed og bærekraft. Ofte har det været sådan, at samfundet af andre grunde har følt sig foranlediget til at gribe ind for at beskytte de mindre virksomheder. Tænk bare på landbruget. Men i dette tilfælde oplever man altså et eksempel på netop det modsatte, ja, man kan næsten sige, at der her er tale om husmandspolitik med modsat fortegn. Foreløbig er der imidlertid intet, der tyder på, at de små virksomheder ikke også kan være med, når det drejer sig om byggeri, og det er vel også først og fremmest dem, man må tilskrive æren for, at det totale byggeri er steget så meget, som det er.

Der er en række fordele ved det lille firma, som ofte består af en mester, en arbejdsmand og et par lærlinge. Der er eksempler på, at et sådant team har været i stand til at bygge 10-12 typehuse om året. Fordelen består først og fremmest deri, at den pågældende mester selv arbejder med. Det bevirker, at der bliver mindre administration, at han ofte yder en meget stor arbejdsindsats på mange timer om dagen, og at der gives en bedre lærlingeuddannelse, fordi mesteren selv personlig oplærer sine lærlinge. Det er store fordele, og de er af væsentlig betydning for byggeriet. Jeg tror derfor ikke, at den højtærede minister skal ønske, at det går således, at de små mestre